

Asia Taulukon visuaalisen esitystavan tekijänoikeus

Hakija K

Annettu 18.5.2021

Tiivistelmä

Taulukon visuaalinen esitystapa voi saada tekijänoikeussuojaa tekijänoikeuslain 1 §:n nojalla, mikäli se on niin itsenäinen ja omaperäinen, että ylittää teoskynnyksen. Numismaattisen kolikonkeräyksen taulukon visuaalinen esitystapa ei ylittänyt teoskynnystä.

Tekijänoikeuslaki 1 §.

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa numismaattisen kolikonkeräyksen taulukon visuaalinen esitystavan tekijänoikeussuojasta. Hakija kysyy, onko hänen tekijänoikeuksiaan mahdollisesti loukattu jossakin muodossa teoksessa Euro-Catalog 2020, kuten kopioimalla hänen kehittämäänsä visuaalista taulukon esitystapaa teoksessa Eurokerääjän Aapinen.
2. Hakija on kertonut, että hän alkoi suunnitella jo 2005 keräämänsä tiedon sekä yhteyksiensä pohjalta EU-alueella avustajia käyttäen Eurokerääjän Aapista, joka sitten ison työn jälkeen julkaistiinkin vuonna 2010.
3. Hakijan mukaan kirjaprojekti vaatii paljon suunnittelua esimerkiksi visuaaliseen esitystapaan sekä taulukointiin, miten asia tuodaan esiin, jolla helposti saadaan lukija ymmärtämään mistä on kysymys. Hakija on täsmentänyt, että pelkkä tekstiin sisällytetty tieto arvoluettelemineen ei avaisi lukijalle sitä antia, mitä selkeästi suunniteltu visuaalinen taulukko mahdollistaa. Sisältö ei siis ole kyseessä vaan esitystapa, jolla tieto tuodaan esiin.

4. Hakijan käsityksen mukaan Euro-Catalog kopioi hänen tekemäänsä taulukkopohjaa ja visuaalisuutta kolikkopuolella.

VASTINE

5. P ja M ovat antaneet yhteisen vastineen. P on kertonut, että hän liittyi 2010 Pohjois-Karjalan Numismaatikoiden perustamaan Euroaapis-työryhmään, jota K veti ja työn seurauksena valmistui Eurokerääjän Aapisen 1999–2010 ensimmäinen painos. Hän oli myös 2. ja 3. painoksen työryhmässä. Tutustuttuaan tarkemmin M:ään v.2015 heillä alkoi olla puhetta jossain vaiheessa uudentyylisestä suomenkielisestä euroluettelosta. Uusia ajatuksia muutoksiin tuli paljon, ja materiaali käytettiin teokseen Euro-Catalog 2020, koska työryhmä hajosi. Kaikki numismaattinen tieto ilmoitetaan aina taulukoina, koska se on selkein lukujen ilmoittamiskeino eivätkä laatu- tai kuntoluokat ole kenenkään omaa keksintöä vaan yhteisesti sovittuja yhteisiä normistoja helpottamaan tiedonvälitystä kohteesta.
6. Lisäksi Suomen Numismaattikoliitto ry:n puheenjohtaja on antanut M:n pyynnöstä vapaamuotoisen lausuman kertoen, että yksittäisen metallirahan ominaisuudet tai tietosisältö ovat yksiselitteisiä asioita. Rahasta tiedetään pääsääntöisesti seuraavat tiedot: Julkaisuvuosi, materiaali, nimellisarvo, paino, halkaisija, lyöntimäärä ja aihe. Kun tietosisältö on pääsääntöisesti sama, niin jokainen luetteloita laativa tahon pyrkii omaan luettelonsa tuomaan jotakin, jolla se erottuisi muista. Näitä keinoja on esimerkiksi värien ja viivojen käyttö sekä muu mahdollinen luettelon yleisilmeeseen vaikuttava asia. Samaan lopputulokseen voi joku toinenkin luettelon luoja kuitenkin päätyä.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

7. Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Tekijänoikeuslain 49 §:n mukaisesta luettelosuojasta ja lähioikeudellisesta tietokantasuojasta sekä teossuojasta

8. Tekijänoikeuslain 49 § 1 ja 2 momentissa säädetään ns. luettelosuojasta ja tietokantojen lähioikeudellisesta suojasta. Tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on valmistanut 1) luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, tai 2) tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, on yksinomainen oikeus määrätä työn koko sisällöstä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla ne yleisön saataviin.
9. Tekijänoikeuslain esitöiden mukaan tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen luettelosuojan ainoana edellytyksenä on, että työhön on yhdistelty suuri määrä tietoja. Suoja on riippumaton sisällön valinnan tai järjestelyn kriteereistä ja mahdollisesta omaperäisyydestä. Luettelosuojasäännöksellä on tahdottu suojata tuotteita, jotka eivät ole tekijänoikeudellisessa mielessä teoksia, mutta joiden aikaansaaminen vaatii tiettyä vaivaa, ammattitaitoa ja pääomaa (Komiteanmietintö 1953:3, s. 79. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta 1997/170, s. 5 - 6).
10. Tekijänoikeuslain 49 § 1 momentin 2 kohdassa säädetään tietokantojen lähioikeudellisesta suojasta, jota kutsutaan myös *sui generis*-suojuksi. 2 kohdan mukaan sillä, joka on valmistanut tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, on yksinomainen oikeus määrätä siitä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla ne yleisön saataviin.
11. Tekijänoikeuslain 49 §:n mukaan luettelon ja tietokannan valmistajan yksinoikeutena on oikeus kappaleiden valmistamiseen työn koko sisällöstä tai luettelon tai tietokannan osasta. Tällaisen osan täytyy kuitenkin muodostaa joko laadullisesti tai määrällisesti olennainen osa työstä. Luettelon tai tietokannan yksittäinen tieto ei täytä tätä edellytystä (Haarmann 2005, s. 289). Milloin kyse on luettelon tai tietokannan olennaisen osan valmistamisesta taikka saattamisesta yleisön saataville, on ratkaistava kokonaisarvioinnin perusteella. (Ha-

renko–Niiranen–Tarkela: ”Tekijänoikeus – kommentaari ja käsikirja” 2006, s. 501).

12. Euroopan Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa C-444/02 Fixtures Marketing Ltd vastaan Organismos prognostikon agonon podosfairou AE (OPAP) tuomioistuin katsoi, että tietokantojen oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 96/9 1 artiklan 2 kohtaan sisältyvällä tietokannan käsitteellä tarkoitetaan kokoelmaa, joka sisältää sellaisia teoksia, tietoja tai muita aineistoja, jotka ovat erotettavissa toisistaan niin, ettei erottaminen vaikuta niiden sisällön arvoon, ja johon kuuluu sellainen menetelmä tai järjestelmä, joka mahdollistaa jokaisen kokoelmaan sisältyvän aineiston löytämisen, olipa tämä menetelmä tai järjestelmä luonteeltaan millainen hyvänsä.
13. Euroopan Unionin tuomioistuimen ratkaisussa C-203/02 The British Horseracing Board Ltd ym. vastaan William Hill Organization Ltd tuomioistuin katsoi, että tietokannan sisällön keräämiseen liittyvän investoinnin käsite, joka sisältyy tietokantojen oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 96/9 7 artiklan 1 kohtaan, oli ymmärrettävä niin, että sillä tarkoitetaan voimavaroja, jotka käytetään olemassa olevien aineistojen etsintään ja niiden kokoamiseen tietokantaan. Investointikäsite ei kattanut niitä voimavaroja, jotka käytettiin tietokannan sisällön muodostavien aineistojen luomiseen.
14. Lähioikeudellinen tietokantasuoja ja luettelosuoja on tekijänoikeuslain 49 §:n 3 momentin mukaan voimassa, kunnes 15 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ valmistui, tai jos työ saatettiin yleisön saataviin ennen tämän ajanjakson päättymistä, 15 vuotta siitä vuodesta, jona työ saatettiin ensimmäisen kerran yleisön saataviin.
15. Lähioikeudellisen tietokantasuojan lisäksi tietokanta voi kokonaisuutena nauttia tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista tekijänoikeudellista suojaa teoksena, mikäli tietokantaan valittujen tietojen valinta tai järjestäminen on tapahtunut niin itsenäisesti ja omaperäisesti, että teoskynnys ylittyy. Euroopan unionin tuomioistuimen 1.3.2012 annetussa tuomiossa asiassa C-604/10 (Football Dataco ym. vastaan Yahoo! UK Ltd) oli kyse jalkapallosarjojen ottelujärjestyksiin liit-

tyneiden tietokantojen tekijänoikeudellisesta suojasta. Ratkaisussaan tuomioistuimien totesi, että tekijänoikeus suojaa tietokantaa, jos siihen sisältyvien tietojen valinta tai järjestäminen ilmaisee omaperäisellä tavalla tietokannan tekijän luomisen vapautta, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava. Tietojen luomisen edellyttämällä henkisellä ponnistuksella ja taidolla ei ollut merkitystä selvitettyä sitä, voiko mainittu tietokanta saada tekijänoikeussuojaa. Lisäksi tietokannan valmistamisen edellyttämä merkittävä työ ja taito eivät sellaisinaan oikeuttaneet tietokannan suojaamiseen teoksena, jos ne eivät ilmaiseet mitään omaperäisyyttä tietokannan sisältämien tietojen valinnassa tai järjestämisessä.

16. Suomessa kokoomateosten suoja on määritelty tekijänoikeuslain 5 §:ssä. Tekijänoikeuslain 5 §:n mukaan sillä, joka yhdistämällä teoksia tai teoksen osia on aikaansaanut kirjallisen tai taiteellisen kokoomateoksen, on siihen tekijänoikeus, mutta hänen oikeutensa siihen ei rajoita oikeutta ensiksi mainittuihin teoksiin. Jotta kokoomateos saisi 5 §:n mukaista tekijänoikeussuojaa siihen otetun aineiston kokoamisen on oltava tehty luovalla ja omaperäisellä tavalla. Luovuus voi ilmetä aineiston valinnassa tai järjestelyssä. Mekaaninen, sisällön kattava ajanmukainen kokoaminen ei esimerkiksi edellytä luovuutta. Täten kuvatun kaltainen kokoelma ei saa suojaa kokoomateoksena, vaikka sen kokoaminen olisi kuinka työlästä tahansa. (Harenko–Niiranen–Tarkela: Tekijänoikeus, 2016 s. 83)
17. Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Kirjallisina teoksina suojataan sekä kaunokirjallisia että selittäviä kirjallisia esityksiä. Kirjallisia teoksia ovat esimerkiksi romaanit, tieto- tai harrastuskirjat, muistiot, raportit ja lehtiartikkelit. Kirjallisen tai taiteellisen tuotteen on tekijänoikeussuojaa saadakseen yllättävä teostasoon eli ylitettävä ns. teoskynnys, eli sen on oltava itsenäinen ja omaperäinen tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu siitä, ylittääkö jokin kirjallinen tai taiteellinen tuote teostasoon, tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

18. Tekijänoikeudella suojataan teoksen ilmaisumuotoa. Tekijänoikeus suojaa esimerkiksi sellaista kirjallisen teoksen ilmaisumuotoa, jossa tekijän persoonallinen luomistyö ilmenee. Tekijänoikeus suojaa teosta sekä kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.
19. Tekijänoikeussuojaa ei anneta sellaiselle tuotteelle, joka on syntynyt täysin mekaanisen työskentelyn tuloksena tai kopioimalla jo olemassa olevia tuotteita. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisen tekijänoikeussuojan ulkopuolelle jäävät esimerkiksi teoksen aihe, juoni, aiheen käsittelyä ohjaava metodi, teemat, ideat, periaatteet sekä teoksen sisältämät tiedot sellaisenaan.
20. Tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän tai, jos kysymys on 6 §:ssä tarkoitetusta yhteisteoksesta, viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta.

Johtopäätökset ja analyysi luettelo- ja tietokantasuojasta sekä kokoomateosten ja tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisten teosten teossuojasta

21. Tekijänoikeusneuvosto on tutustunut hakijan lausuntopyyntöönsä oheistaman, tekemänsä Eurokerääjän Aapisen kolikkopuolen taulukoihin ja niiden visuaaliseen ilmeeseen. Euroalueen maista koostuvien eriarvoisten kolikkojen taulukoissa esiintyy alussa erillisenä tai taulukon vieressä kansallisen puolen kolikon havainnollistava valokuva tai valokuvat. Itse matriisimuotoisissa taulukoissa on valtaosin vaakariveillä kolikoiden vuosiluvut ja omissa pystysarakkeissaan tietoa muun muassa kolikoiden eri kunnosta valmistusmäärineen, osasta kolikoita keräilyarvot sekä oma huomautussarakkeensa mahdollisille lisätiedoille.
22. Kuten edellä on kerrottu, erilaiset taulukot ja muut tietokokoelmat voivat lähtökohtaisesti saada joko luettelo- tai tietokantojen lähioikeudellista *sui generis*-suoja, mikäli tekijänoikeuslaissa ja samoin edellä mainitut suojan edellytykset täyttyvät. Tekijänoikeuslain 49 §:n mukaisen luettelon ja tietokannan valmistajan yksinoikeutena on oikeus kappaleiden valmistamiseen työn kokosisällöstä tai luettelon tai laadullisesti tai määrällisesti olennaisesta osasta

työstä. Luettelon tai tietokannan yksittäinen tieto ei täytä tätä edellytystä. Myöskään luettelon tai tietokannan visuaalinen esitystapa tai tapa, jolla tiedot on taulukoitu, ei saa luettelo- tai tietokantojen sui generis-suojaa. Sen vuoksi tekijänoikeusneuvosto katsoo, että hakijan taulukoiden visuaalinen esitystapa tai taulukointitapa eivät kuulu asianomaisten yksinoikeuksien piiriin, joten niiden loukkaaminen lausuntopyynnössä mainituilla perusteilla ei tule kysymykseen.

23. Suomessa kokoomateosten suoja on määritelty tekijänoikeuslain 5 §:ssä. Tekijänoikeuslain 5 §:n mukaan sillä, joka yhdistämällä teoksia tai teoksen osia on aikaansaanut kirjallisen tai taiteellisen kokoomateoksen, on siihen tekijänoikeus, mutta hänen oikeutensa siihen ei rajoita oikeutta ensiksi mainittuihin teoksiin. Kokoomateoksessa tekijän omaperäisyys ilmenee aineiston valikoimisessa ja järjestämisessä.
24. On lähtökohtaisesti mahdollista, että edellä mainittu kolikkotietojen taulukointi voi taulukoinnin osalta saada kokonaisuutena teossuojaa hakijan kysymyksen mukaisesti myös tekijänoikeuslain 5 §:n mukaisena kokoomateoksena tai teossuojaa saavana tietokantana, mikäli se on muun muassa mainituin tavoin aineistovalinnaltaan tai aineiston järjestelyltään riittävän itsenäinen ja omaperäinen.
25. Kolikoita havainnollistavien valokuvien sekä kolikoiden painos- ja arvotietojen valinta eri painosten ja kunnan ohella vuosittain taulukkoon ei kuitenkaan riittävästi ilmennä tekijänoikeuslain edellyttämää tekijän luovaa panosta. Sisällön valintaa on ohjannut käyttötarkoituksen sanelema informaatiotarve. Tekijänoikeusneuvoston arvion mukaan mainitut taulukot eivät siten kokonaisuutena ilmennä aineiston valinnan suhteen tekijänsä persoonaa siinä määrin, että ne riittävän itsenäisenä ja omaperäisenä ylittäisivät teoskynnyksen.
26. Yllä mainitusti aineiston järjestämisen suhteen taulukoissa on vaakariveillä kolikoiden vuosiluvut ja omissa pystysarakkeissaan tietoa muun muassa kolikoiden eri kunnosta valmistusmäärineen, osasta kolikoita keräilyarvot sekä oma huomautussarakkeensa mahdollisille lisätiedoille. Lisäksi kolikoiden tau-

lukoissa esiintyy alussa erillisenä tai taulukon vieressä kansallisen puolen kolikon havainnollistava valokuva tai valokuvat. Tekijänoikeusneuvoston arvion mukaan mainitun kaltainen tiedon esittäminen matriisityyppisessä taulukossa on tavanomaista, eikä valokuvien lisääminen taulukoiden yhteyteen myöskään ilmennä siinä määrin tekijänoikeuslain edellyttämää luovaa panosta, että kyseiset taulukot saisivat suojaa aineiston järjestelyn osalta kokoomateoksena tai teostietokantana.

27. Taulukoiden visuaalinen ilme kokonaisuutena voi lähtökohtaisesti saada tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista suojaa, mikäli sen visuaalinen esitystapa on niin itsenäinen ja omaperäinen, että se ylittää tältä osin teostasoon. Kuten edellä on kerrottu, taulukoissa on vaakariveillä kolikoiden vuosiluvut ja omissa pystysarakkeissaan tietoa muun muassa kolikoiden eri kunnosta valmistusmääriin, osasta kolikoita keräilyarvot sekä oma huomautussarakkeensa mahdollisille lisätiedoille. Lisäksi kolikoiden taulukoissa esiintyy alussa erillisenä tai taulukon vieressä kansallisen puolen kolikon havainnollistava valokuva tai valokuvat. Taulukoiden yleisäsu on luonnehdittavissa informatiiviseksi ja selkeäksi.
28. Tekijänoikeusneuvoston arvion mukaan mainitun kaltainen tiedon havainnollinen ja selkeä esittäminen matriisityyppisessä taulukossa on yleistä ja tavanomaista, eikä valokuvien lisääminen taulukoiden yhteyteen myöskään ilmennä siinä määrin omaperäisellä tavalla tekijänoikeuslain edellyttämää tekijän luomisen vapautta, että tässä tapauksessa kyseessä olevat taulukot visuaaliselta ilmaisultaan saisivat suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisena teoksena. Sen vuoksi vastineenantajien Euro-Catalog ei vastaavilta osin voi loukata hakijan tekijänoikeutta Euronkerääjän Aapisessa.

Puheenjohtaja

Ulla-Maija Mylly

Sihteeri

Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisuun ovat osallistuneet Ulla-Maija Mylly (puheenjohtaja), Juli Mansnérus, Olli Pitkänen, Elina Kuusikko, Anne Salomaa, Aku Toivonen, Mari Lampenius, Juhani Ala-Hannula, Ismo Huhtanen, Timo Enroth, Maria Rehbinder, Tuula Hämäläinen, Riikka Tähtivuori ja Asko Metsola.